Che'nin Gazze'si

Dünyayı Sarmak İsteyen Devrimin Kum Tanelerine Takıldığı Gün

SEBAHATTİN ÇELEBİ, FRANKFURT

18 Haziran 1959. Kahire'den yaklaşık dört yüz elli kilometre uzakta, Akdeniz'in güneydoğu kıyısına sıkışıp kalmış o dar şeritte, olağandışı bir misafir çıktı karşılarına. Askeri üniforma giymiş, beresi eğik, bakışları derin bir adam; Ernesto *"Che"* Guevara Gazze'ye indi.

O sabah Gazze, hâlâ 1948'in küllerini üzerinde taşıyan bir yerdi. 120.000 Filistinli mülteci, bezden ve tahtadan yapılmış kamplarda yığılmış bekliyordu. Hayatta kalmayı bile bir çeşit direniş olarak yaşayan insanlar.

Che kamplara girdiğinde önünde uzanan manzara, tıp okulunda gördüğü Latin Amerika yoksulluğundan da ağırdı. Bu, Küba Devrimi'nin ilk resmi yurt dışı misyonuydu. Fidel Castro, Guevara'yı 14 ülkeyi kapsayan diplomatik tura göndermişti; amaç, yeni Küba'nın Üçüncü Dünya'daki yerini sağlamlaştırmaktı.

Filistinli araştırmacı Salman Abu Sitta bu ziyareti çarpıcı bir ifadeyle tanımladı: *"Che Guevara'nın 1959'daki Gazze ziyareti, Filistin davasının uluslararasılaşmasının başlangıcını işaretleyen tarihi bir andı."*

Bir Doktorun Yolu: Rosario'dan Sierra Maestra'ya

Ernesto Guevara de la Serna, 14 Mayıs 1928'de Arjantin'in Rosario şehrinde dünyaya geldi. Orta sınıf bir ailenin çocuğuydu. Çocukluk boyunca astım nöbetleriyle boğuştu, ama bu kırılganlık hiçbir zaman iradesiyle yarışamadı.

Buenos Aires Üniversitesi'nde tıp eğitimi alırken içindeki huzursuzluk büyüdü. 1951-1952 yıllarında motosikletiyle Latin Amerika'yı baştan başa gezdi. Peru'daki cüzzam hastanelerini dolaştı, Bolivya'daki kalay madenlerinde işçilerin ne koşullarda çalıştığına tanıklık etti, Şili'nin yoksul mahallelerinde geceler geçirdi.

Bu yolculuk — *sonradan Motosiklet Günlükleri adıyla ölümsüzleşecek olan o büyük keşif* — ona bir şey öğretti: Kıta çapındaki yoksulluğun bireysel bir çözümü yoktu. Hastalık bir semptomdu; asıl illet, emperyal düzenin ta kendisiydi.

Tıp diplomasını 1953'te aldı. Ama o gün bir hekimden çok bir devrimci olarak çıktı okuldan.

Guatemala Dersi ve Meksika'daki Buluşma

1954, hayatının kırılma noktasıydı. Guatemala'daydı o sırada, Jacobo Árbenz hükümeti toprak reformu yasasıyla toprak sahiplerinden arazileri alıp köylülere dağıtıyordu. CIA'in koordine ettiği darbe Árbenz'i devirdi. Che bu darbeyi yerinde izledi.

Meksika'ya sığındı. Ve orada, 1955'te, Küba'dan sürgündeki devrimcilerle tanıştı. Fidel Castro ile tek bir geceyi tartışarak geçirdiler. Sabaha karşı Che dönüşü olmayan bir kararı vermişti: Küba Devrimi'nin içindeydi artık.

"Fidel ile ilk görüşmemde geceyi tartışarak geçirdik. Sabah ağardığında ben zaten grubun hekimiydim. Hekimi olmam ama aslında dövüşçüsü." — Ernesto Che Guevara

Sierra Maestra: Ormanda Öğrenilen Devrim

Kasım 1956'da seksen iki kişilik küçük bir grup, Granma adlı ahşap yatla Meksika kıyılarından Küba'ya açıldı. Karaya çıktıklarında Batista'nın kuvvetleri hazır bekliyordu; grubun büyük çoğunluğu ilk aylarda ya öldürüldü ya yakalandı.

Hayatta kalanlar Sierra Maestra dağlarına çekildiler. Che orada hem hekimdi hem komutan. Bu süreçte geliştirdiği foco teorisi — *küçük devrimci çekirdeklerin kırsal alanda ateşlediği kıvılcımın geniş kitleleri harekete geçireceği fikri* — onun en özgün entelektüel katkısı oldu.

Ocak 1959'da Havana düştü. Batista kaçtı. Küba Devrimi, Latin Amerika'nın belleğine kazındı.

Nasır'in Daveti: Kahire Üzerinden Gazze'ye

Devrim zaferini ilan etmesinin üzerinden henüz altı ay geçmemişti ki Fidel Castro, Guevara'ya yeni bir görev verdi. Mısır Cumhurbaşkanı Cemal Abdünnasır'ın daveti üzerine ilk durak Kahire oldu.

Nasır, Pan-Arabizm'in bayraktarıydı; Süveyş Kanalı'nı millileştirmiş, Batı'ya meydan okumuştu. Mısır o sırada Birleşik Arap Cumhuriyeti adını taşıyordu; Suriye ve Yemen'i de içine alıyordu. İki lider arasındaki ideolojik mesafe gerçekti, Nasır Marksist değil, milliyetçiydi; Mısır'da komünistlerin önemli bir kısmı hapisteydi. Ama ortak paydaları vardı: emperyalizme karşı duruş.

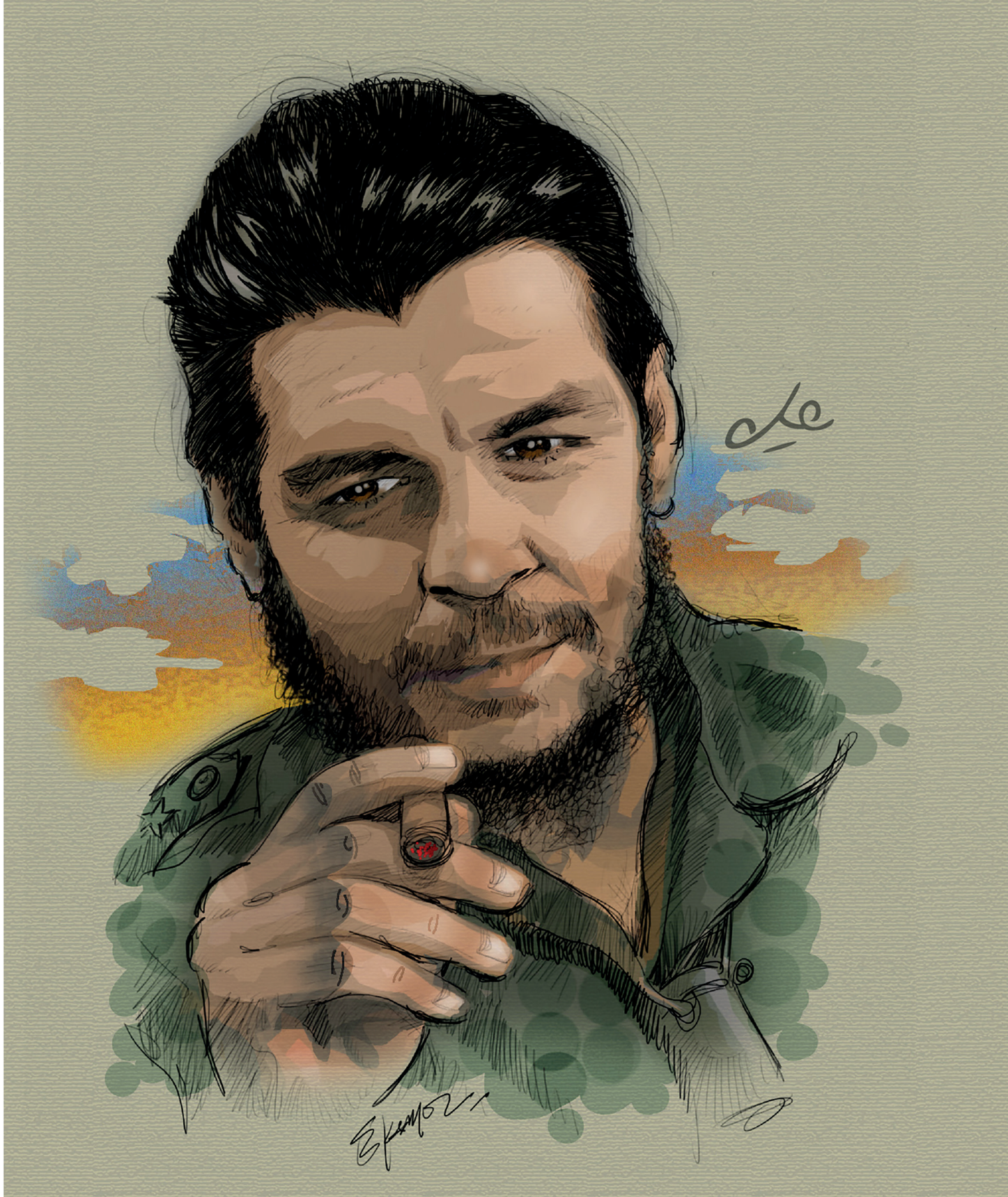
Ve Nasır, Guevara'ya bir teklifte bulundu: Gazze'ye gidip yerinde görmeliydi.

Tarihin Bir Anlık Duraksadığı Yer

18 Haziran sabahı Che, Gazze'ye ulaştı. Üzerinde koyu renk askeri üniforması, başında yıldızlı beresi vardı. General Yardımcısı Ahmad Salim onu karşıladı.

Fotoğrafçılar minimum sayıda tutulmuştu; Mısır hükümeti Küba'nın devrimci bir model olarak öne çıkmasından çekiniyordu. Bu nedenle ziyaret basında neredeyse hiç yer bulmadı. Yıllar içinde o günden geriye yalnızca tek bir fotoğraf kaldı. El yazısıyla yazılmış altyazısı şöyleydi:

"Küba Devrimi'nin kahramanı Guevara ile birlikte. Vali

İllüstrasyon: Erdoğan Karayel